

Razvijmo otroku občutek lastne vrednosti

Večina staršev si želi, da bi njihovi otroci čutili, kako so pomembni, enkratni, nezamenljivi in bi zrasli v samozavestne posameznike, ki bodo sprejeti svoje prednosti in slabosti, svoje kvalitete in šibke točke ter ceniti svoje sposobnosti in sebe osrečevali ob drugih. Želimo si, da bi otroci čutili, kako jih imamo radi, kako smo ponosni nanje. A vprašanje je, ali otroci to res tudi čutijo, ali čutijo svojo vrednost. Tudi mi vemo, da so nam naši starši dajali največ kar so zmogli ali znali, razumsko vemo, a vprašanje je, če smo se tudi počutili sprejete, razumljene in dragocene. Morebiti smo kdaj dobili informacije, da nismo ustrezni, pa ni nujno, da smo živeli v nasilnih odnosih.

Gotovo tam, kjer prevladuje nasilno ozračje, otrok dobiva sporočila, da je neustrezen. Grd, nesposoben, zanič sem, zato me mama in oče ne marata. Svojo samopodobo bo otrok prilagodil tako, da bo staršem ustrezal. Otrok se bo čutil krivega, ker ni dovolj dober, ker ni dovolj priden in si zasluži le palico. Četudi večina staršev uporablja palico, klofute in drugo telesno kaznovanje največkrat v prepričanju, da je za otroka dobro ali ker ne zmorejo v neki situaciji drugače ravnati, ničesar ne opravičuje nasilja.

Nasilje otroka ubije. Otrok bo sebe začel sovražiti, počutil se bo nezaželenega, neljubljenega tudi takrat, ko bosta starša s svojimi besedami ustvarjala napet odnos. »Ti si slab, ti si problem«, bodo morda otroku sporočali že s svojimi konfliktnimi odnosi, ki jih imajo v družini. Otrok bo morda čutil, da se starša prepirata zaradi njega samega, čutil bo tudi neizrečene napetosti. »Jaz sem kriv«, ker se prepirata. »jaz sem kriv, ker sta šla narazen, nisem bil dovolj priden«, pogosto spremlja otroka skozi življenje.

Eno izmed pravil pri vzgoji je, da postavljamo otroku meje. Meje povedo, kaj otrok sme in česa ne, kaj je dopustno in kaj ne. Ob tem pa ločujemo vedenje od otrokove osebnosti. Ko otroku rečemo »Ti lump, ker kažeš jezik« je čisto drugače, ko otrok sliši »Ni lepo kazati jezika!« V prvem primeru otrok sliši, da on ni ustrezen, v drugem, pa, da je njegovo vedenje nesprejemljivo. Z malo vaje bo uspelo tudi takrat, ko smo sami samo razburjeni, da bi otroka najraje poslali stran, sebe pomiriti in otroku pokazati, da ga imamo radi, čeprav ne odobravamo njegovega neprimerne vedenja.

Ob razvijanju otrokovega občutka lastne vrednosti poteka tudi samovzgoja. Vprašanje namreč je, ali lahko dam otroku občutek pomembnosti, enkratnosti, neponovljivosti, če sam sebe težko sprejemam? Zavestno že morda, a koliko otrok čuti, kako smo ponosni nanj, koliko ga cenimo, koliko ga imamo radi. Vprašanje je, ali otrok čuti, da je nekaj najbolj dragocenega. Težko je biti ponosen na svojega otroka, če nate nihče ni bil ponosen. Želiš si, da bi tvoj naslednik dobil popotnico, ki je tebi manjkala, a najprej moraš sam napolniti praznino. Kako težko je biti pristno ponosen na sina, ko pa na tistega malega fantka, ki je v tebi, nihče ni bil ponosen? Morda so že bili ponosni, tega niso znali pokazati ali sam nisi čutil. Bili so drugi časi, z drugačnimi merili, in če bi občutil očetov ponos, ki ga je pridno skrival, bi spadal med razvajeno »otročad« iz sosednjega dvorišča. Gre za to, da nisi čutil, da bi bil kdo ponosen nate in ne za obtoževanje staršev. Kako naj bom sedaj ponosen na svojega

sina? Tako navzven sem že, a v sebi se mi nabira grenkoba ob spominu na svojega očeta, ki tega ni zmožgal narediti. Sedaj je moja poteza, da presežem bridkost, ki se nabira v meni in misel, da otrok že ve, kako ga imam rad, kako sem ponosen nanj, tudi če teh besed ne izrečem. Ali ste vi vedeli, da je oče ponosen na vas, čeprav je namesto besede ponosa uporabil očitke »mulc, kaj se spet bahaš...«?

Gre za naše doživljanje naših staršev in svojega otroštva in ne za kazanje prsta na starše. Ti v določenih trenutkih iztisnejo iz sebe največ kar zmorejo ali znajo. Gre le za to, da si dovolimo odzivati na otrokovo doživljanje nas samih, ne da bi se počutili napadeni in slabi, in dovolimo otroku, da pove, kako krivični se mu zdimo, kako smo nepošteni in »slabi«, bomo tudi znali vzpostaviti tisti pristni odnos s svojim otrokom. Odnos, ki ga uresničuje le oče in odnos, ki je svojski za mamo.

Eden izmed nasvetov, ki jih najdete v raznih priročnikih je, kako razvijati pri otroku samospoštovanje, je, da mu govoriš besede naklonjenosti, potrditve, sprejemanja...A samo po sebi to ne deluje, pomemben je naš odnos, ki ga imamo z otrokom vsak dan. Odnos, ki pravi, rad te imam, pomemben si mi, vreden si, vesel sem te. Odnos, ki vključuje meje, pravila in tudi naše spodrsljaje. Odnos, ki otroku dopušča, da postaja drugačen od nas. Da ima svoje hobije, želje, potrebe. Odnos, ki pravi, da se lahko zmotiš, lahko padeš, da si lahko žalosten, jezen, besen in vesel. Odnos, ki sporoča, da brezpogojna mamina ljubezen in očetova varnost nikoli ne bosta minila.

VIR:

Klobučar Rijavec, Nataša. »Naj otroci čutijo, da jih v celoti sprejemamo!« *Vzgoja*, 2007, leto IX, št. 1, str. 35-36.

Klobučar Rijavec, Nataša. »Ena po riti je preventiva???«. *Otrok in družina*, 2008, leto LVIII, št. 3, str. 18-19.

Nataša Rijavec Klobučar,
spec. zakonske in družinske terapije
Družinski center Stik (www.stik.si)